

چکیده

آثار به جای مانده و میراث فرهنگی موجود در این زمینه، چه از تمدن‌های اولیه مثل مصر و بین‌النهرین تا ایران و چین باستان، و چه دستاوردهای بیست قرن بعدی، همه حاکی از تجربیات، تلاش‌ها و دستاوردهای جوامع انسانی برای فراهم آوردن شرایط زیستی مناسب هستند. هر کدام از این آثار مخصوص شرایطی خاص از موقعیت‌های جغرافیایی و محیطی، متعلق به نژادها و قوم‌های متفاوتند. آنچه شرایط حاضر به صورت کاملاً متفاوت با گذشته مطرح می‌کند، دستاوردهای دو دهه اخیر و پیشرفت‌های دانش بشری به ویژه در حوزه ارتباطات و اطلاعات و گفت‌وگوست که به درستی می‌توان از آن به عنوان یک انقلاب و یک نقطه عطف تاریخی نام برد. در این شرایط، هیچ دانشی از هیچ قومی پنهان نمی‌ماند. به جایی رسیده‌ایم که سرتاسر کره خاکی را می‌توان به صورت یک خانه برای جمعیتی پیوسته و یکپارچه تصور کرد. توجه به تشوری گایا و عقاید جمیز مارلاک که زمین را به صورت یک موجود مطرح می‌کند، ضروری است و این مقاله کوشیده است، گام‌های اولیه در راه این پیوستگی را بردارد.

مقدمه

سیالی در گذار، سیالی در گذار می‌رود... و مردمانی را به همخوانی تغییر می‌برد که باورهایشان را می‌نوشند و نیازهایشان را می‌جوشند تا در بلور تمدنشان، به میهمانی تاریخ روند. انسان دانا که به خاطر داشتن صفت دانایی از سایر موجودات روی کره خاکی متمایز است، همواره در جهت بهبود شرایط زیستی خود حرکت کرده و تجربیات خود و گذشتگان را به کار گرفته است. او شرایط محیط زیست خود را به نفع تمایلات و خواسته‌های خویش تغییر داده است. این کوشش‌ها در شکل‌ها و ابعاد گوناگونی صورت گرفته‌اند. از انسان بدوی گرفته تا فلاسفه یونان، مخترعان و مکتشفان دوران انقلاب صنعتی که تغییرات شگرفی در شرایط محیطی به وجود آورده‌اند، همه و همه، به نوعی در ایجاد این تغییرات سهیم بوده‌اند.

گفتمان

در سال‌های اخیر، به خصوص از دهه ۱۹۶۰ تا سال ۲۰۰۰ میلادی، شاهد تحولاتی بوده‌ایم که مهم‌ترین آن‌ها افزایش جمعیت جهان، تغییر نیازها، افزایش دانش عمومی، کاهش منابع زیستی

و افزایش نگرانی نوع بشر یا فرهیختگان آن برای تداوم زندگی انسانی در آینده است. گفت‌وگوی تمدن‌ها و اقوام و ملل گوناگون نیز دچار تحول اساسی شده است. قبل از ادامه بحث، آشنایی با معانی گفت‌وگو ضروری به نظر می‌رسد.

«گفتمان» عبارت است از چگونگی تولید و سامان گرفتن یک متن - چه کتبی و چه شفاهی - از جانب تولیدکننده و فرایند درک آن از جانب مخاطب. تحلیل گفتمان در حقیقت تحلیل متن است، چون هیچ کدام بدون پیش زمینه‌ها و عوامل تأثیرگذار به وجود نمی‌آیند. پس تحلیل یک سخن در حقیقت بررسی و تحلیل زمینه‌های بروز آن است و چوناً زبان واسطه‌ای است که ما در آن زندگی و حرکت می‌کنیم و هستی ما را داریم، تحلیل گفتمان در مباحث زبان‌شناختی و هرمنوتیک به معنای مطالعه برای فهمیدن آثار انسان است.

یکی از مباحث هرمنوتیک و یکی از اصول فهم متون، پرسشگری تاریخ است. برای این که متن فهمیده شود، باید از متن پرسش‌هایی کرد. این پرسش‌ها برای آن است که متن را به سخنی درآوریم تا خوب فهمیده شود. مثلاً کدامین حلقه‌ها و انتظارات

گفت و گوی تمدن‌ها

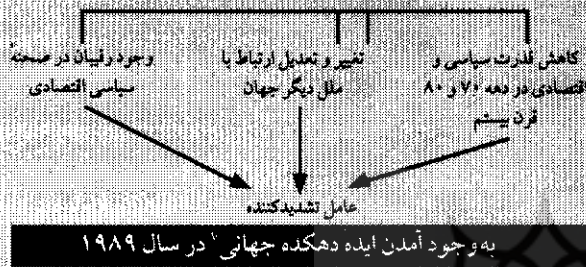
ناهد حاجی عباسی

انگلسا کسود یوفند، روه روز بیش ترمی شدند، لازم بود که علل به وجود آمدن این اختلافات بررسی و راه‌حلی برای رفع آن‌ها در نظر گرفته شود. با وجود تلاش‌های انجام شده، در این زمینه مشکلات همچنان به قوت خود باقی هستند؛ برای مثال، به وجود آوردن توسعه‌گرایی چندفرهنگی جذب افراد و همزیستی با الگوهای فرهنگ بیگانه^۱ و یا از میان برداشتن قوم‌مداری (نژادپرستی)^۲ و تبعیض^۳.

در هر حال، در اثر مطالبات، تحقیقات و تلاش‌های انجام شده در این زمینه گفت‌وگوی فرهنگ‌ها سال‌هاست به صورت یک رشته علمی بسیار ارزشمند و غیرقابل چشم‌پوشی در

دلایل تمایل آمریکا به گفت‌وگوی تمدن

دانشگاه‌ها و منابع علمی آمریکا و اخیراً در اروپا، به خصوص آلمان، ژاپن و استرالیا درآمده است. ناگفته نماند که انجام، پیشرفت و شکوفایی گفت‌وگوی تمدن‌ها از جانب بازرگانان حمایت شده است.

کاربرد روش‌های جدید ارتباطی با فرهنگ‌های بیگانه، نه تنها برای آمریکاییان، بلکه برای هیچ‌کس دیگری به دلیل ساده نبوده و نیست: ۱. احترام به فرهنگ بیگانه و پذیرفتن این که تمام فرهنگ‌ها دارای ارزش یکسان هستند.

۲. فردیت هر انسان؛ هیچ‌نوع‌تضمینی وجود ندارد که همه افراد، ارزش‌ها و رفتارهای اجتماع را به طور یکسان پذیرفته باشند. اولین نظریه‌های گفت‌وگو را هال^۴، کلاک‌هون^۵ و گادی کانت^۶ در آمریکا، و توماس الکساندر^۷ و هوستن^۸ در اروپا مطرح کردند.

محورهای اصلی گفت‌وگوی تمدن‌ها

۱. ایجاد هویت‌یاری و آگاهی در اشخاصی که به طریقی با افراد خارج از گروه فرهنگی خود تماس دارند. این آگاهی به آنان می‌آموزد که افراد خارجی، حتی در مواردی که ظاهراً از نظر فیزیکی و نحوه زندگی بسیار شبیه آن‌ها هستند، متعلق به فرهنگ بیگانه‌اند.

مؤلف را به پدید آوردن متن برانگیخته است؟ او در کدامین وضعیت و شرایط تاریخی سخن گفته است؟ وضعیت و شرایط تاریخی مخاطبان وی چگونه بوده است؟ داده‌ها و امکانات زبانی وی برای گفتن و نوشتن چه بوده است؟

در تعریف گفتمان گفته‌اند: تلازم گفتار و کارکردهای فکری و اجتماعی آن را گفتمان می‌گویند. پس در هر سخن، موارد سخن‌گون (یا معنایی) یا بعضی موارد هنوز بیان نشده‌اند؛ موازات بیرونی و اجتماعی، بنیاد ذهنی و ارتباط غیرکلامی.

بنابراین، آنچه در تحلیل گفتمان تأثیرگذار است، توجه به عوامل بیرون‌متنی و درون‌متنی با هم است؛ بستری که کلام در آن به وجود می‌آید، آن را شکل می‌دهد و در تحلیل آن مؤثر است. در نظر داشتن و فرض مخاطب برای خالق سخن (مکتوب یا ملفوظ) موجب می‌شود که گفتمان سیر منظم داشته باشد.

هر معنایی را تنها با توجه به عمل کلی که در آن در حال وقوع است، و هر عملی را با توجه به گفت‌وگوی خاصی که در آن فرا دارد، باید شناخت.

در حقیقت، نظریه گفتمان به بررسی نقش اعمال و عقاید اجتماعی معنا دار در زندگی سیاسی می‌پردازد. از جمله چیزهایی که در سیر گفتار اهمیت دارد، موضوع آن است. موضوع کلام و داشتن تصویری واضح از آن، باعث فهم و تحلیل روشن‌تر آن می‌شود. آشنایی با پیشینه موضوع و تحولات مفهومی آن، در فهم کلام تأثیرگذار است. موضوع هر چه پیچیده‌تر و انتزاعی‌تر باشد، فهم آن دشوارتر است. علاوه بر این، محل و زمان گفتار نیز در فهم آن دخالت دارد. خلاصه کلام این که گفتمان در بعد عام و کلان خود، تمام ابعاد زبان چون صورت، واژگان، دستور گفته متن، معنا، منظور، عمل، کارکردهای فکری اجتماعی و روابط بین آن‌ها را در بر می‌گیرد.

پیشینه گفت‌وگوی تمدن‌ها در عصر کنونی

بنیان‌گذاران اصلی این رشته مردم‌شناسان آمریکایی هستند که در دهه ۵۰ و ۶۰ قرن بیستم توجه خود را به سه مسأله مهم معطوف کردند:

۱. چگونگی برقراری ارتباط با کشورهای دیگر با در نظر گرفتن شرایط خاص جهانی در دوران بعد از جنگ جهانی دوم و پایان گرفتن کلونیالیسم^۹؛
 ۲. وضعیت اقلیت‌های مختلف قومی در ایالات متحده؛
 ۳. دسترسی به منابع و ذخایر و نیروی انسانی ارزان.
- از آن‌جا که در ارتباطات، برخوردها و سوء تفاهم‌های بین اقلیت‌های قومی در حال رشد و آمریکایی‌هایی که دارای ریشه

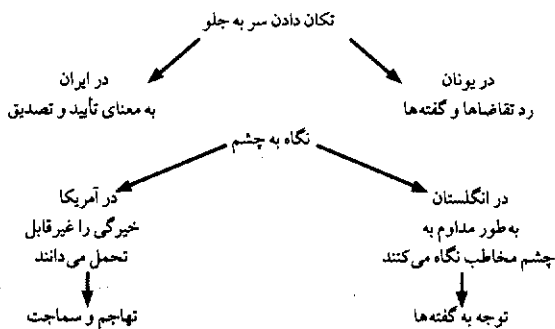
به علاوه، توجه افراد را به این موضوع جلب می کند که هر فرهنگ بیگانه، به رغم دارا بودن وجه اشتراک ها و شباهت هایی با فرهنگ خودی، بی شک دارای تفاوت هایی هم هست که تحت هیچ شرایطی نمی توان آن ها را نادیده گرفت. در واقع، نادیده گرفتن وجود آن ها و یا عدم احترام به آن ها است که به ایجاد کدورت و نفرت بین اقوام و ملل مختلف جهان منجر می شود. این آگاهی به انسان ها هشدار می دهد، زمانی که در حال کنش متقابل^{۱۳} با بیگانگان هستند، احتمال دارد هر چه می بینند؛ می شنوند و تصور می کنند، معنا و مفهوم دیگری داشته باشد که برای ایشان غیر منتظره است.

۲. ایجاد خودآگاهی، خودهشیاری^{۱۴} در ما نسبت به فرهنگ خودمان است. پیش از این که یک فرهنگ بیگانه را تجربه و تحلیل کنیم و بیاموزیم که چگونه می توان با این فرهنگ برخورد موفق داشت، باید بدانیم که فرهنگ خودی ما چیست و از چه ویژگی هایی برخوردار است، گذشته از این، باید بسنجیم که هر یک از ما تا چه حد تحت تأثیر فرهنگ غالب هستیم و در چه مواردی از آن پیروی نمی کنیم. در مرحله بعدی، مقایسه فرهنگ خودی با بیگانه آغاز می شود که در نهایت، به یادگیری فرهنگ ناشناخته توسط ما می انجامد.

در ادامه، عواملی مانند زبان، ارتباطات غیر کلامی، زمان،

۲. ارتباطات غیر کلامی

در ارتباطات غیر کلامی، ابتدا باید بدانیم که هر گفته دارای دو بعد است:

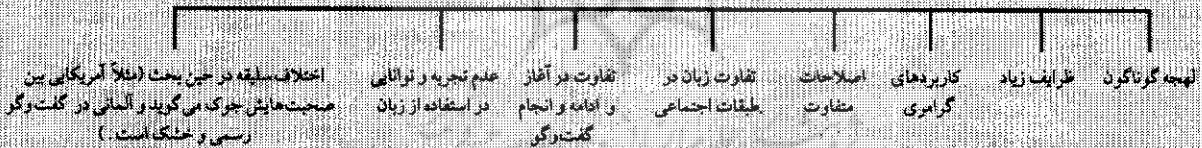

۱. آنچه کلمه به کلمه گفته شده است.

۲. آنچه که در واقع مقصود گوینده بوده و گاهی دارای معنای صددرد متضاد نسبت به کلمات رد و بدل شده است.

نکته ای که به ما کمک می کند، مفهوم واقعی یک پیام را در حین کنش متقابل درک کنیم، فهم صحیح علائم ارتباطات غیر کلامی است. راه حل شناخت ارتباطات غیر کلامی برای جهانگردان و برای گفت و گو در مورد مقاصد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، کسب

مشکلات تعدد زبان جهت گفت و گوی فرهنگ ها

مکان، عادات، آداب و رسوم، و شیوه های آموزش را بررسی می کنید.

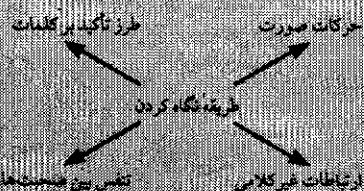
۳. زمان

۱. اساسی ترین نکاتی که در برخورد با بیگانگان باید بیاموزیم، نحوه تلقی آن ها از زمان و به کارگیری آن است. در این زمینه به دو دسته افراد بر می خوریم:

الف) افرادی که در آن واحد توانایی انجام یک کار را دارند.

۱. زبان

به طور معمول، زبان با توجه به تعدد زبان های زنده دنیا و عدم امکان یادگیری همه آن ها، به برخورد فرهنگ ها و مردم منجر می شود. تنها دانستن زبان در یک ارتباط صحیح کافی نیست زیرا زبان دارای مشکلاتی است؛ از جمله موارد زیر:

ب) افرادی که توانایی انجام چند کار را در یک زمان ندارند، مثلاً صحبت با تلفن، نگاه کردن به تلویزیون و گفت و گو با دیگران.

بر اساس تحقیقات IBM در ۵۰ کشور جهان در سال‌های ۷۲-۱۹۶۸ میلادی پایه‌ریزی کرده است. نتایج این تحقیقات، چهار بعد فرهنگی را که به نوبه خود دارای درجات متفاوتی هستند، اولی در مورد تمام کشورهایها صدق می‌کند، اثبات می‌نماید:

۱. جمع‌گرایی در مقابل فردگرایی
۲. شخصیت مؤنث در مقابل شخصیت مذکر

نکته دیگر، برداشت از وقت شناسی بین فرهنگ‌های گوناگون است. مثلاً در اروپا، برای انجام هر کاری از پیش تصمیم می‌گیرند و پس از تصمیم‌گیری، بلافاصله و با برنامه ریزی قطعی و بدون فوت وقت آن را انجام می‌دهند. در حالی که در خاورمیانه ضرورت تصمیم‌گیری مستعجله احساس نمی‌شود و گاهی ناگهانی و یکسویه تصمیم می‌گیرند.

۳. فاصله کم با قدرت در مقابل فاصله زیاد با قدرت
۲. اجتناب کم از عدم اطمینان در مقابل اجتناب زیاد از عدم اطمینان

۱. فردگرایی در مقابل جمع‌گرایی

طبق نظر هوستند، همه فرهنگ‌های فردگرا و همچنین، همه فرهنگ‌های جمع‌گرا دارای خصوصیات مشترکی هستند؛ از جمله این که: در یک جامعه جمع‌گرا، هویت فرد^{۱۴} وابسته به روابط اجتماعی یا شبکه ارتباطات^{۱۵} اوست و در صورت تخلف از وظایفش، نه تنها خود او، بلکه بستگانش هم حیثیت اجتماعی خود را از دست می‌دهند. در نتیجه، موظف است که تحت هرگونه شرایطی از برخورد مستقیم و نزاع با دیگران تا حد امکان بپرهیزد. در مقابل، در یک جامعه فردگرا اظهار نظر و عقیده شخصی در مورد یک مسأله به طور مستقیم و بدون رعایت تعارضات و احترامات معموله، نشانه صداقت فرد است و تشویق می‌شود. همچنان که هویت فرد تنها وابسته به فرد خود اوست و نه گروهی که این فرد بدان تعلق دارد و در صورتی که از این افراد خطای اجتماعی سربرزند، او دارای احساس شرمندگی در مقابل خودش است و نه اجتماع.

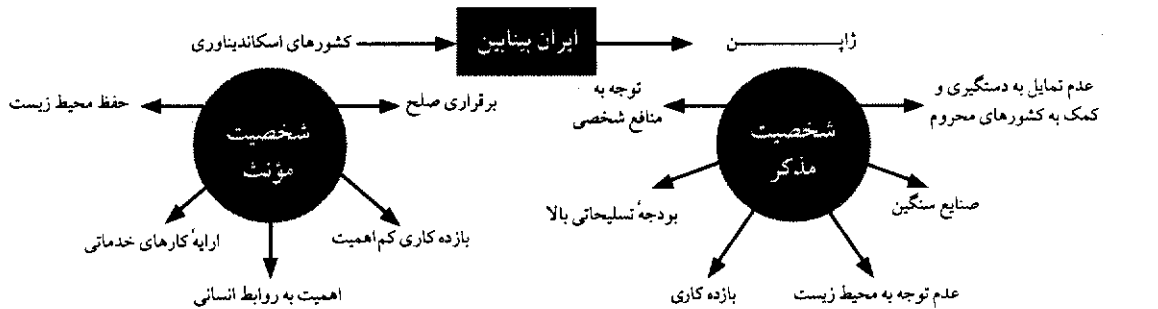
۲. نحوه برداشت ملت‌ها و اقوام گوناگون از طول زمان متفاوت است. یعنی گذشته، حال و آینده برای همه آن‌ها دارای بعد زمانی یکسانی نیست.
۳. برخی از اقوام هر سه زمان را در یکدیگر داخل می‌کنند و همیشه نمی‌توانند آن‌ها را از هم تمیز دهند.
۴. مکان

در گفت‌وگوی فرهنگ‌ها مکان هم مانند زمان دارای ابعاد گسترده‌ای است. آنچه باید بیاموزیم این است که چگونه از امکان کشور بیگانه به نحو متداول استفاده کنیم. محیط زیست انسان‌ها به خانه‌ها، فروشگاه‌ها و خیابان‌ها شکل می‌دهد. موضوع دیگر چگونگی آرایش و تزئین خانه‌ها و دفترها و همچنین، فاصله ظاهری (فیزیکی) بین افراد در حین کنش متقابل در یک کشور خارجی است که تحت عنوان فاصله^{۱۵} بررسی می‌شود.

دو مثال برای هر یک از مطالب بالا به این شرح است:

- * اشتراک اتاق بین خواهران و برادران در انگلستان، و داشتن هر فرد اتاق مخصوص به خود در آمریکا
- * نزدیک کردن میز به مخاطب در آمریکا و دست دادن بین مسلمانان

۲. شخصیت مذکر در مقابل شخصیت مؤنث

خصوصیات بالا شامل هر دو گروه زنان و مردان جامعه است. در کشوری مثل هلند، به روابط انسانی ارزش می‌دهند، در صورتی

نظریه ابعاد فرهنگ هوستند، دانشمند سرشناس هلندی، نظریه ابعاد فرهنگی را

که در شخصیت مذکر آلمان، ژاپن و آمریکا به بازده کاری به عنوان مهم ترین ارزش اجتماعی بها می دهند.

نتیجه گیری

مهم ترین خدمات گفت و گوی تمدن ها:

۱. برقراری ارتباطات و همکاری های سیاسی، اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی

۲. برقراری ارتباطات در بخش خصوصی، مانند تشکل های

بین المللی

۳. فاصله زیاد با قدرت در مقابل فاصله کم با قدرت

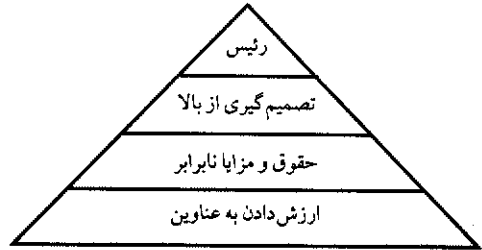
مقصود از این عامل فاصله ای است که بین افراد یک جامعه

انسانی از نظر قدرت وجود دارد. به شکل های زیر دقت کنید:

رئیس و مرفوس کنار هم	حقوق و مزایا برابر	آزادی بیان بی ارزش بودن عناوین	تصمیمات بدون مشورت در اکثر موارد
-------------------------	-----------------------	--------------------------------------	-------------------------------------

کشورهای انگلوساکسون
فاصله قدرت خیلی کم.

ایران تقریباً
متماثل به فاصله قدرت
زیاد است.

خاورمیانه و آمریکای جنوبی بالاترین درجه فاصله قدرت

۳. تبادل دانشجو و تبادل کادر متخصص و فنی مانند پزشکان،

مهندسان و دانشمندان

۴. گسترش و بهبود جهانگردی و مهاجرت

۵. برخورد صحیح با اقلیت ها

۶. ازدواج های بین فرهنگی

۷. رفع تبعیض نژادی، قوم پرستی و تعصبات ملی

۸. احترام به زبان و ادبیات، و فرهنگ و آداب و رسوم

۹. کاستن از فاصله بین کشورهای صنعتی و عقب مانده

۱۰. ایجاد سیستمی ساختاری و سازمان سازنده

۱۱. حل جدال درونی تمدن ها

در پایان یادآور می شویم، برای گفت و گوی تمدن ها ایجاد

دوگانه کلاس آموزشی ضروری است؛ یکی با هدف ایجاد آمادگی

عمومی، و دیگری با هدف ایجاد «هوشیاری نسبت به فرهنگ بیگانه»

و «خودآگاهی فرهنگی» است. گونه دوم مسئول آماده سازی افراد

برای برخورد با یک فرهنگ خاص و مشخص است و در آن، افراد

موظف به یادگیری تاریخ و جغرافیای کشور مورد نظر، فراگیری زبان

و تمرین های عملی مانند بازی نقش و «اکتس متقابل» با افراد متعلق

به فرهنگ بیگانه هستند.

در نظر گرفتن این عامل، یعنی کم یا زیاد بودن فاصله قدرت،

هنگام برخورد با بیگانگان دارای اهمیت حیاتی است. مخصوصاً

زمانی که طرح های مشترک صنعتی-اقتصادی در دست هستند، باید

طرفین شرکت کننده در این طرح ها، خود را از قبل برای همکاری

مثمرتر آماده کنند.

۴. اجتناب زیاد از عدم اطمینان در مقابل اجتناب کم از

عدم اطمینان

بعضی از ملل و اقوام جهان ترس و وحشت شدیدی از

حوادث غیر مترقبه و پیش بینی نشده دارند. مایل هستند که تمام

امور آن ها از قبل تعیین شده و دارای چارچوب مشخصی باشد و

راه حل های قانونی در نظر گرفته شوند. اما این بدان معنی نیست

که قوانین واقعاً رعایت می شوند. کشور یونان در صدر این

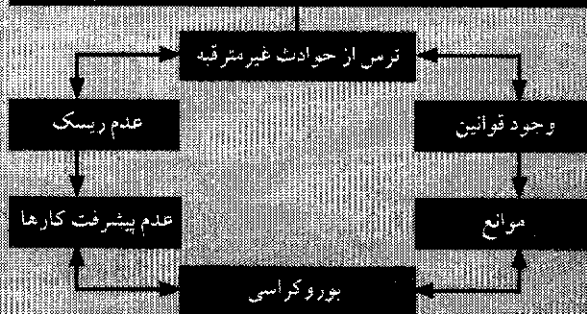
کشورهاست و آلمان و فرانسه هم به رده های بالای این گروه که

دارای اجتناب زیاد از عدم اطمینان هستند، تعلق دارند. ایران

دارای اجتناب از عدم اطمینان در حد متوسط (کمی متماثل به زیاد)

است.

مردم و اقوام جهان که دارای اجتناب زیاد از عدم اطمینان هستند

منابع

۱. بهزاد فر، مصطفی، «بیکسینه مقاله جدال درونی تمدن در تیلور کالیفی شهر

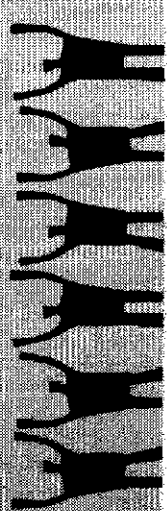
تهران» مجله شهر نگار، ۱۳۸۱.

۲. راجی، کریم، «بیکسینه مقاله معیض شهری و عوامل مؤثر در تغییر کیفیت محیط»

مجله شهر نگار، ۱۳۸۱.

۳. سیدی، سید حسین، «امام گنمان مولانا علی (ع)» دانشگاه فردوسی، دانشگاه

ادبیات و علوم انسانی، ویژه نامه سال امام علی، ۱۳۷۹.

دفتر انتشارات کمک آموزشی

آشنایی با مجله های رشد

مجله های رشد، توسط دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش، با این عناوین تهیه و منتشر می شوند:

مجلات دانش آموزی (به صورت ماهنامه، ۹ شماره در سال - از مهر تا خرداد - منتشر می شوند):

- رشد کودک (ویژه دانش آموزان پیش دبستانی و پایه ی اول ابتدایی)
- رشد نوآموز (ویژه دانش آموزان پایه های دوم و سوم ابتدایی)
- رشد دانش آموز (ویژه دانش آموزان پایه های چهارم و پنجم ابتدایی)
- رشد نوجوان (ویژه دانش آموزان دوره راهنمایی تحصیلی)
- رشد جوان (ویژه دانش آموزان دوره متوسطه)

مجلات عمومی (به صورت ماهنامه - ۹ شماره در سال و از مهر تا خرداد منتشر می شوند):

- رشد آموزش ابتدایی، رشد معلم، رشد تکنولوژی آموزشی، رشد مدرسه فردا و رشد مدیریت مدرسه

مجلات تخصصی (به صورت فصلنامه و ۴ شماره در سال منتشر می شوند):

- رشد برهان (مجله ریاضی، ویژه دانش آموزان دوره راهنمایی تحصیلی)، رشد برهان (مجله ریاضی، ویژه دانش آموزان دوره متوسطه)، رشد آموزش معارف اسلامی، رشد آموزش جغرافیا، رشد آموزش تاریخ، رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، رشد آموزش زبان و ادب فارسی، رشد آموزش زبان، رشد آموزش ریاست نظامی، رشد آموزش تربیت بدنی، رشد آموزش فیزیک، رشد آموزش شیمی، رشد آموزش ریاضی، رشد آموزش هنر، رشد آموزش قرآن، رشد آموزش علوم اجتماعی و رشد آموزش زمین شناسی.

و کارشناسان آموزش و تربیت تهیه و منتشر می شوند.

• سفارش: تهران، خیابان ارتش قدس، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۴۶۸، دفتر انتشارات کمک آموزشی
• تلفن: ۸۸۶۶۸۸۸۸ - ۸۸۶۶۸۸۸۸ - ۸۸۶۶۸۸۸۸ - ۸۸۶۶۸۸۸۸

۴. کاشمیری، سمیرا. «گفت و گو فرهنگ ما به عنوان یک رشته علمی». مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، شماره سوم و چهارم.
۵. نقی، حسنی. «تجربه مقاله شهر سالم (شهر سن)». زمینه ای برای گفت و گو تمدن ها. مجله شهر نگار، ۱۳۸۱.
۶. گروه مترجمان کشورهای مختلف همچون همسایگان یکدیگر هستند. مجله توسعه مدیریت، شماره ۴۱، شهریور ۱۳۸۱.
۷. هوارث هینید. «نظریه گشتنامه». ترجمه علی اصغر سلطان. مجله علوم سیاسی پاییز ۱۳۷۷، ص ۱۵۶.

پانویس

1. Homosapiens
2. Post- colonial- Period
3. multiculturalism
4. assimilation
5. racism
6. Diserimination
7. globalization process
8. Eli. Hall
9. Kluck honen
10. Gudy kunst
11. Thomas Alexander
12. Hofstede
13. interaction
14. Selfawalness
15. distance
11. identity
12. social-net

